

GRÖNA BIBLIOTEK

en praktisk guide och inspiration

Gröna bibliotek - en praktisk guide och inspiration

Växtvärket, Malmö, 2023

Omslagfoto: Nicolas Keller

Dokumentet är framtaget av Växtvärket i samband med Bibliotek Garaget, Malmö och Region Skåne. Växtvärket är en grupp designers, landskapsarkitekter, trädgårdsingenjörer och pedagoger, som brinner och verkar för barnvänliga och hållbara städer. Tillsammans med barn och boende skapar och aktiverar organisationen gröna lärmiljöer och mötesplatser i staden och genomför verksamhet inom platsutveckling, stadsodling och utepedagogik.

Bakom Gröna Biblioteket står:

Lisa Magnusson, Landskapsarkitekt

Gretha Jern Isacson, Miljövetare

Nicolas Keller, Miljö- och hållbarhetspedagog

Adolfo Jofre, Trädgårdsmästare

Kontakt: nicolas@vaxtvarket.se

Stort tack till Bibliotek Garaget i Malmö för ett fint, flerårigt samarbete. Tack till Region Skåne för projektstöd inom projektet Hållbar Höst och därigenom möjliggörandet av denna rapport.

Innehåll

/ Ett grönt bibliotek	3
Hur ska dokumentet användas?	4
Vad är ett Grönt bibliotek?	5
Därför behöver vi gröna bibliotek	5
Växtvärkets gröna pyramidmodell	6
/Vårt eget avtryck	8
Hela institutionen	9
Anställda	10
Vatten, avfall, energi, värme	10
Mat, café, odling	12
Grönska inne och ute	14
/ Informera	16
Media	17
Utställningar	17
Kommunicera	17
/ Inspirera och aktivera	19
Kreativ verkstad och workshops	20
Skolverkstäder	20
Dialogverktyg	22
Delningsekonomi	23
Delning - fler goda exempel	24
Ge plats åt andra	26
/ Kompetensutveckling	27
Ett långsiktigt arbete	28
Tillvägagångsätt	28
Kartläggning av strukturer och arbetsuppgifter	28
Vid nyanställning	28
/ Mötesplats för medskapande samhällsförändring	30
Social och pedagogisk odling	31
Mötesplatser	31
Platser för skapande	33
Utställningar och prototyper	33
Climate assemblies	33
/ Resurssidor	34
Finansiering	35
Att hålla koll på!	35
Fler relevanta organisationer	35

/ Ett grönt bibliotek

Projektet Gröna Biblioteket tog under 2020-2021 plats på bibliotek Garaget i Malmö med syfte att undersöka på vilket sätt hållbarhet kan lyftas och tillgängliggöras för en bredare publik. Projektet verkade för att inspirera, engagera och koppla samman bibliotekets besökare med olika aspekter av hållbarhet och höja lokala medborgares kunskapsnivå samt öka nyfikenhet. Som följd av projektet kom projektet Hållbar höst, genomfört med projektmedel från Region Skåne vinter 22/23. Projektet hade som syfte att utvärdera och konkretisera lärdomar samt genom det öppna upp möjligheterna för fler bibliotek att öka sitt hållbarhetsarbete. Projektet mynnade ut i detta dokument - Gröna bibliotek - en praktisk guide och inspiration

HUR SKA DOKUMENTET ANVÄNDAS?

Dokumentet är tänkt att användas som inspiration och uppslagsverk för verksamma inom bibliotek, men kan även användas av andra utåtriktade verksamheter. Syftet är inte att allt ska genomföras men att olika delar kan plockas ut och appliceras beroende på vad som fungerar och vilka behov som finns i en specifik lokal kontext. Genom att lyfta frågor på just bibliotek är förhoppningen att fler värden skapas eftersom en såväl bredare och större målgrupp nås. Det här är en pågående process som är i sin linda med förhoppningen att arbetet med hållbarhet inom bibliotek ska stärkas och spridas på sikt.

Alla aspekter av Gröna bibliotek- en praktisk guide och inspiration kommer inte kunna appliceras och fungera i alla kontexter och det som lyfts ska inte ses som de enda eller rätta lösningarna utan som tips och rekommendationer som mynnat ut från erfarenhet av projektet. Det finns många sätt att genomföra saker på och texten är tänkt att användas som ett första steg om en verksamhet är intresserad av att stärka sitt hållbarhetsarbete.

Även med denna hyllning av folkbiblioteket som institution bör det tydligt framgå att projektet genomfördes med medvetenhet om hur spridda och

ofta knappa resurserna i folkbiblioteken redan är. Det täta samarbetet med bibliotekspersonalen under projektperioden bidrog till en djup förståelse för de eldsjälar som vanligtvis arbetar under utmanande förhållanden och med begränsade möjligheter, samtidigt som uppgifterna blir alltmer komplexa.

Projektet och handboken bör därför inte betraktas som en kritik mot dagens folkbibliotek, utan tvärtom som ett stödande dokument som klargör och stärker det viktiga hållbarhetsarbetet som redan bedrivs. I en optimal situation kan det även hjälpa till att stödja uppdraget att försvara folkbibliotekens roll genom att tydliggöra den avgörande funktion och potential som det också kommer att ha i framtiden.

Slutligen bör lyftas att bibliotek redan har hög funktion inom social och ekonomisk hållbarhet. Det görs redan ett stort och viktigt arbete inom många hållbarhetsområden men det finns en mindre utvecklad kultur att kommunicera och visa arbetet utåt. Den här texten fokuserar främst på miljömässig hållbarhet.

/ Ett grönt bibliotek

VAD ÄR ETT GRÖNT BIBLIOTEK?

Projektet Gröna Biblioteket tog under 2020-2021 plats på Bibliotek Garaget med syfte att undersöka på vilket sätt hållbarhet kan lyftas och tillgängliggöras för en bredare publik. Projektet verkade för att inspirera, engagera och koppla samman bibliotekets besökare med olika aspekter av hållbarhet och höja lokala medborgares kunskapsnivå samt öka nyfikenhet. Som följd av projektet kom projektet Hållbar höst, genomfört med projektmedel från Region Skåne vinter 22/23. Projektet hade som syfte att utvärdera och konkretisera lärdomar samt genom det öppna upp möjligheterna för fler bibliotek att öka sitt hållbarhetsarbete. Projektet mynnade slutligen ut i detta dokument, Gröna bibliotek - en praktisk guide och inspiration

Omställningen mot en hållbar värld måste ske nerifrån och upp lika mycket som uppifrån och ner och platser för lärande för hållbar utveckling är nödvändiga för att påskynda denna övergång. För att skapa en hållbar värld som inte bara är tillgänglig för grupper med hög inkomst, kan denna övergång inte enbart ske genom grön konsumism och tekniska lösningar. Vi måste också främja och skapa hållbara samhällen och grannskap med låga utsläpp som själva organiserar sig och samarbetar på olika sätt.

Vid arbete med bibliotek och hållbarhet finns det olika fokus man kan välja. I projektet Gröna Biblioteket fanns från början ett fokus på en social rättvis omställning till ett mer hållbart samhälle. Med det menar vi att vi vill främja en omställningsprocess där inte bara människor med tillräckligt stor plånbok för att köpa en elcykel eller ekologisk mat kan vara med, men som tillåter grupper med olika ekonomiska förutsättningar att delta i processen. I stället för en individuell konsumtionsförändring lade vi fokus på gemenskap, delningsekonomi, återbruk och medskapande aktiviteter.

DÄRFÖR BEHÖVER VI GRÖNA BIBLIOTEK

Man kan undra varför bibliotek ska vara en ledare i en omställningsprocess. Om vi föreställer oss hur en omställning ska se ut som är väl förankrad bland befolkningen och som är rättvis och demokratisk, behöver vi platser där folk kan samlas, där de kan utforska och lära sig om olika hållbarhetsaspekter och perspektiv.

Platserna måste vara öppna och fria och nå många grupper av befolkningen, särskilt de grupper som vanligtvis är utanför hållbarhetsdiskursen. Platserna behöver också vara tillåtande för människor att dra sina egna slutsatser om hur en sådan omställning kommer se ut och ge möjlighet för organisering och demokratiska processer. För att öka takten i omställningen måste platserna vara många och finnas överallt - från små byar till storstäder och förorter.

Om man tar alla dessa faktorer i beaktning och samtidigt granskar vilka platser som redan finns i samhället idag och som uppfyller dessa faktorer, blir det mycket tydligt att det bästa alternativet är biblioteken. De utgör centrala platser; det finns inga andra platser som kan jämföras med biblioteken, och vi har inte tid att utforska och utveckla andra möjligheter. Biblioteken har de nödvändiga förutsättningarna för att skapa öppna och tillgängliga lärmiljöer som möjliggör för alla att delta i dessa processer och lockar en bredare publik att engagera sig i omställningen.

VÄXTVÄRKETS GRÖNA PYRAMIDMODELL

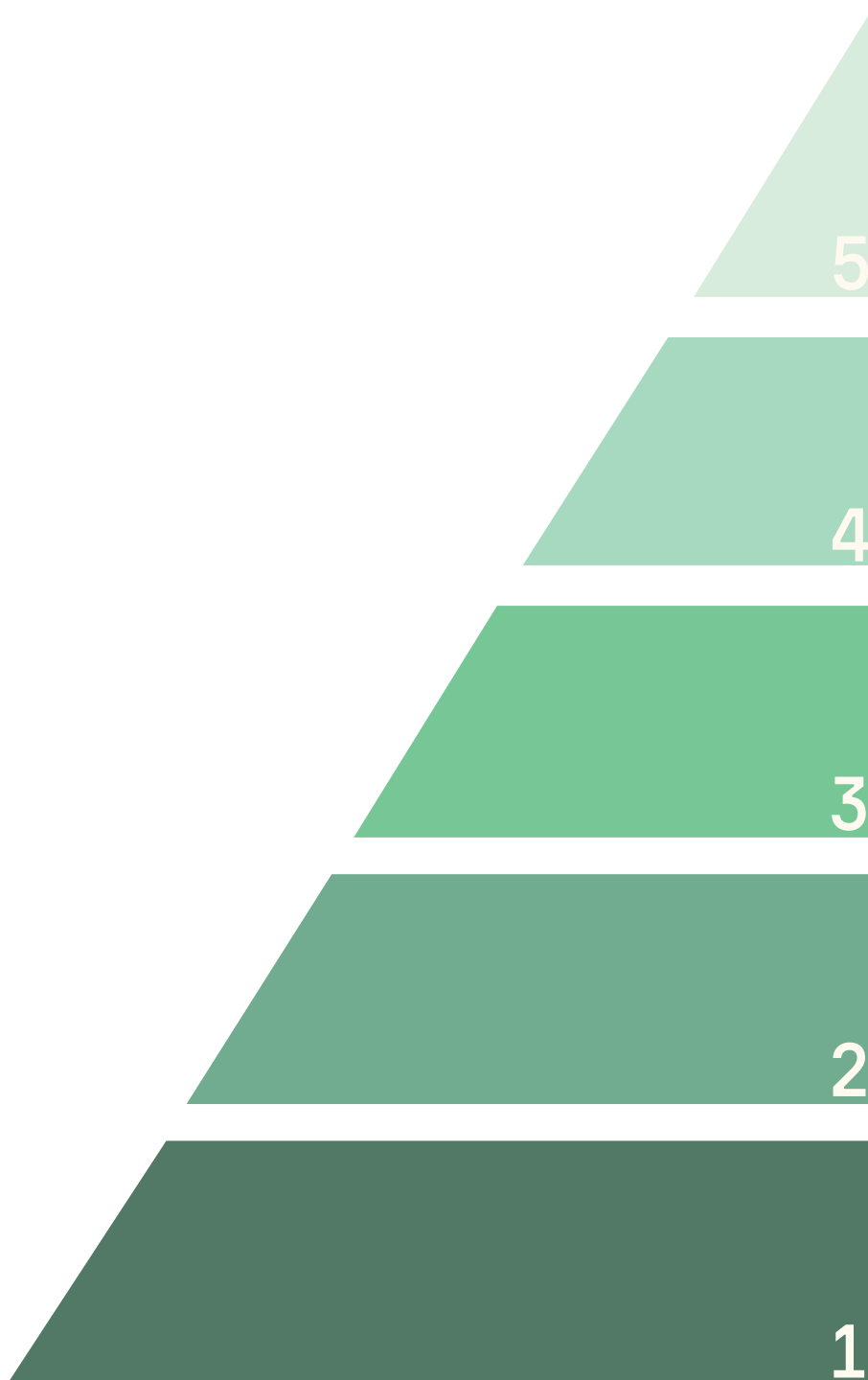
Modellen försöker tydliggöra komplexiteten i kopplingen mellan biblioteksverksamhet och hållbarhetsarbete. Hållbarhet är inte bara ett kortsiktigt årsprojekt som kan kryssas av från listan genom att genomföra några mindre insatser. Idén med ett grönt bibliotek är att hållbarheten flätas in i verksamheten och genomsyrar alla aspekter framöver. Det kan dock kännas enklare att börja med småskaliga försök och projekt för att sedan ta sig an större utmaningar.

Pyramidmodellen representerar aspekter av hållbarhetsarbete på olika nivåer. Samtidigt visar modellen att arbete på högre nivåer blir mer komplexa och resurskrävande. Det är relativt enkelt att sätta upp affischer eller sopsorteringstunnor, men att öppna upp biblioteket för andra aktörer och skapa en plattform för organisering av civilsamhället är betydligt mer komplicerat. Samtidigt förväntas de åtgärder som vidtas på högre nivåer ha en större effekt, varför det är avgörande att inte stanna på de lägre nivåerna i pyramiden utan snarare sträva mot de högre. På samma sätt som ringar sprider sig på vattnet, sprider sig förhoppningsvis påverkan från dessa åtgärder uppåt genom besökare och ökar engagemang.

Detta dokument är strukturerat utifrån pyramidmodellens olika nivåer där varje nivå representeras av ett eget kapitel och de olika nivåerna förklaras närmare i varje respektive kapitel.

De globala målen, även kända som Agenda 2030, är en samling av 17 övergripande mål som antogs av FN:s medlemsländer år 2015. Dessa mål strävar efter att adressera de största utmaningarna för hållbar utveckling och bygga en bättre framtid för människor och planeten fram till år 2030. Målen omfattar olika områden som fattigdomsbekämpning, utbildning, jämställdhet, klimatförändringar, hållbar energi, hållbar konsumtion och produktion, och bevarande av ekosystem. Ett grönt bibliotek kan använda sig av de globala målen som en vägledning och utgångspunkt för att integrera hållbarhet i sina verksamheter och främja en grön och hållbar framtid. Genom att använda de globala målen som utgångspunkt kan ett grönt bibliotek fungera som en plattform för att informera, inspirera och engagera samhället i hållbarhetsfrågor och bidra till att skapa en mer hållbar framtid.

VÄXTVÄRKETS GRÖNA PYRAMIDMODELL

Mötesplats för medskapande samhällsförändring

Möta komplexa utmaningar genom demokratiska, deltagande och öppna processer. Skapa plats för möten mellan civilsamhälle, organisationer, aktivister, beslutsfattare etc.

Kompetensutveckling av personal

Bibliotekspersonal vidareutvecklar konceptet och håller sig uppdaterad inom forskning, civilsamhälle, initiativ, rörelse och trender för att bibehålla relevans och aktualitet.

Inspirera och aktivera

Aktiviteter som speglar och plockar upp olika aspekter av hållbarhetsmål. Praktiska workshops och aktiviteter för olika målgrupper med olika teman.

Informera

Hållbarhetsrelaterade samlingar – böcker, serier, filmer, spel, utställningar, forskningskommunikation, synliggöra hållbara lösningar, hjälpmedel och alternativ.

Vårt eget avtryck

Förändra vårt eget avtryck och föregå med exempel: vatten, avfall, energi, värme, mat, möbler, plats, utomhusmiljö.

Illustration: Lisa Magnusson

/ Nivå 1 - Vårt eget avtryck

Den första nivån handlar om att Bibliotek som institution förändrar sitt eget avtryck och föregår med exempel. Bibliotek är en viktig del av samhället och har en unik möjlighet att påverka och inspirera till förändring. Genom att minska sitt klimatavtryck kan biblioteken fungera som en förebild för andra offentliga institutioner och samtidigt bidra till en mer hållbar framtid.

/Vårt eget avtryck

HELA INSTITUTIONEN

Bibliotek kan vidta flera åtgärder för att minska sitt miljöavtryck och bli mer hållbara. För att implementera olika åtgärder kan bibliotek söka ekonomiskt stöd och rådgivning från statliga eller regionala myndigheter, miljöorganisationer eller hållbarhetsprogram. Det finns också olika nätverk och plattformar där bibliotek kan utbyta bästa praxis och erfarenheter för att främja hållbarhetsinitiativ.

Som tidigare nämnts i texten pågår det redan mycket viktigt arbete inom hållbarhet på bibliotek runt om i landet. Dock saknas oftast ett narrativ om detta i olika kommunikationskanaler inom biblioteksvärlden och utåt mot den bredare allmänheten. Vi ser det därför som en viktig första steg att visa upp vad man gör på sitt bibliotek och förbättra kommunikationen kring det befintliga arbetet. Det handlar också om att beskriva sina projekt med hjälp av hållbarhetsspråk, det vill säga att använda hållbara mål för att beskriva det arbete som bedrivs.

Det är också av stor betydelse att hitta lämpliga kanaler för att sprida information om det arbete som utförs. Det kan vara internt inom kommunen, inom den regionala och nationella bibliotekssektorn, exempelvis i Bibliotekstidningen, eller genom att delta i IFLA:s gröna bibliotekstävling. Under 2023 har det också bildats en grupp kallad "Libraries for Future" för Sverige på sociala medier. Förutom den gröna bibliotekstävlingen finns det ett annat IFLA-projekt där man kan dela med sig av sitt arbete inom hållbarhet, nämligen IFLA:s "Map of the World," en interaktiv karta där man kan markera sina hållbarhetsprojekt inom verksamheten.

Allt detta är viktigt för att ta initiativ och stärka synen hos samhällets medlemmar, politiker och tjänstemän om att hållbarhetsarbete har sin plats på biblioteken.

Tips på institutionella åtgärder:

- Installera energisnåla LED-lampor för minskad klimatpåverkan.
- Välj sol- och vindkraft för att minska fossilt bränsleberoende.
- Använd gröna byggprinciper med effektiv energi, vatten och avfallshantering.
- Digitalisera och minska pappersanvändning för administrativa ändamål.
- Placera ut återvinningsstationer för materialåtervinning.
- Främja hållbar transport med cykelställ, elbilsladdning och kollektivtrafikinformation.
- Använd miljövänliga produkter för städ, kontor och möbler.
- Identifiera energieffektivitet genom regelbundna energikartläggningar.
- Utbilda besökare om hållbarhet genom tillhandahållande av utbildningsresurser.

Plastfritt bibliotek

I Kuopio City Library i Finland får nya böcker inga plastomslag. Experimentet har redan visat lovande resultat, där böckerna återlämnades utan större skador.

Förutom att vara bra för miljön kan det också spara pengar och tid, eftersom böckerna kommer att nå biblioteken snabbare och de sparade pengarna kan användas för att köpa nya böcker. Dessutom underlättar återvinningen av böcker utan omslag.

ANSTÄLLDA

Att påverka sitt eget avtryck är en av de svåraste åtgärder man kan göra som kommunalt anställd då processer och upphandlingar ofta är utanför verksamhetens ansvarsområde. Det kräver tid och tålamod att återkoppla med olika förvaltningar och hitta vägar till förbättringar. Att byta strömkällor eller ändra på vattenförbrukning är stora åtgärder som bygger på att övergripande strukturer vill ställa om. Det kan verka ganska omöjligt att jobba och försöka påverka på den här nivån, samtidigt har det ett väldigt stort symboliskt värde om samhällets institutioner, särskilt platser som många använder sig av, ställer om. Det är viktigt att kontinuerligt utvärdera och förbättra hållbarhetsinsatserna och involvera både personalen och besökarna i arbetet för att främja en hållbar kultur.

Det finns många åtgärder man kan vidta och flera aspekter att tänka på för att leva hållbart. Det kan exempelvis handla om att minska energiförbrukningen genom att stänga av apparater och elektroniska enheter som inte används, att välja hållbara färdalternativ som att cykla, gå eller använda kollektivtrafik för att reducera både utsläpp och beroende av fossila bränslen. Det kan även handla om att köpa återbrukat och välja hållbara material när vi exempelvis köper kläder och möbler. Ytterligare många tips på individuella åtgärder går att hitta på webbplatser som till exempel Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden (WWF).

Att förändra vanor för att leva mer hållbart är inte bara viktigt för vår egen miljöpåverkan, utan det har även inverkan på andra människor och samhället i stort. Genom att vara förebilder och dela våra erfarenheter kan vi inspirera och uppmuntra andra att genomföra liknande förändringar i sina liv.

VATTEN, AVFALL, ENERGI, VÄRME

Genom att implementera åtgärder inom områden som vatten, avfall, energi och värme kan bibliotek reducera sin miljöpåverkan och uppnå ökad hållbarhet i sin verksamhet. För att uppnå detta kan bibliotek samarbeta med energibolag eller konsulter inom energiområdet för att genomföra en utvärdering av energieffektiviteten. Genom att identifiera områden där energiförbrukningen kan minskas, såsom belysning, uppvärmning och kylsystem, kan biblioteken spara energi och minska utsläppen av växthusgaser.

Biblioteken har möjlighet att ansöka om stöd från statliga eller regionala myndigheter för att finansiera installationen av solpaneler eller annan förnybar energiteknik. Det är även möjligt att konsultera med energiexperter för att utvärdera genomförbarheten av olika åtgärder. Energimyndigheten tillhandahåller tips och råd på sin webbplats om hur den offentliga sektorn kan arbeta med energieffektivisering.

Länsstyrelsen erbjuder också rådgivning genom en modell för energieffektiv och värdeskapande fastighetsförvaltning. I rapporten "Inget mer lappa och laga i kommunala fastigheter - Så här kommer ni igång med lönsamma och nödvändiga investeringar" beskrivs hur en professionell inventering av byggnader kan genomföras (där kommunen identifierar nödvändiga energieffektiviserande åtgärder och allokera en investeringsbudget för dessa). Dessutom förklaras hur alternativkostnads kalkyler kan användas som ett verktyg för att motivera omfattande renoveringsprojekt.

Foto: Lisa Magnusson

På Bibliotek Garaget i Malmö är många av möblerna återbruk och inköpta i andra hand istället för att köpa nytt. Foto: Lisa Magnusson

/Vårt eget avtryck

MAT, CAFÉ, ODLING

Vid upphandling av café- eller restaurangverksamhet är det viktigt att beakta hållbarhetsaspekter. Genom att integrera hållbarhet i upphandlingen och driften av café- eller restaurangverksamheten visar man engagemang för att minska den negativa påverkan på miljön och samhället. Man kan även överväga att certifiera caféet eller restaurangen enligt en hållbarhetsstandard, som till exempel Fairtrade eller Rainforest Alliance, vilket kan stärka caféets engagemang för social rättvisa och miljöhänsyn.

Caféet kan även vidta andra åtgärder för att främja hållbarhet. Man kan erbjuda ett brett utbud av hållbara val för kunderna, såsom ekologiska och lokalproducerade råvaror. Detta skulle minska transportbehovet och därmed reducera utsläppen av koldioxid. Dessutom skulle det främja lokala bönder och odlingar.

Genom att minska matsvinnet, exempelvis genom att sälja överskottsmat till nedsatt pris eller genom att planera inköp och förvara livsmedel på rätt sätt, kan caféet bidra till att minska avfallsmängden och främja resurseffektivitet.

Om möjlighet ges kan caféet odla egna grönsaker och frukter och använda dem i verksamheten. Odlingen kan genomföras inomhus med exempelvis hydroponisk odling eller utomhus i pallkragar, beroende på plats och klimat. På detta sätt skulle caféet minska sina koldioxidutsläpp genom att minska behovet av livsmedelstransporter. Samtidigt främjas lokala och ekologiska odlingar, och en pedagogisk dimension skapas kring ursprunget av råvaror.

Arbeta för att minska matsvinnet genom att utnyttja överskott från caféet och använda dem i nya rätter. Detta skulle inte enbart minska avfalls-

mängden, utan också bidra till att minska koldioxidutsläppen genom att undvika produktion av nya råvaror för matlagning.

Framhäv medvetenheten kring mat och odling – anordna evenemang och workshops för att främja medvetenhet om hållbar matproduktion och odling. Detta skulle öka medvetenheten om hur matproduktion och odling påverkar klimatet, samt hur små steg kan tas för att minska den individuella klimatpåverkan.

Foodshare

Heinrich Böll Bibliothek, Berlin

På Heinrich Böll Bibliothek i Berlin finns ett initiativ som verkar för att minska matsvinn samtidigt som det arbetas mot fattigdom och ojämlik resursfördelning. Konceptet kan kallas för "food share". Det är antingen en kyl eller ett vanligt skåp där människor kan lämna oanvända livsmedel i sina originalförpackningar, som ännu inte har passerat sitt bäst före-datum, men som besökare av olika skäl inte behöver längre. Projektet kan genomföras med torra varor eller med färska produkter som kräver kylning.

Idén tar lite tid att etablera och för att besökare ska förstå vilka livsmedel som är lämpliga att lämna. Därefter krävs regelbunden städning av skåpet, med mindre arbetsinsatser om fokus ligger på torra livsmedel som inte behöver kylas.

Hydroponisk odling, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nicolas Keller

Grönsaksodling, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Lisa Magnusson

GRÖNSKA INNE OCH UTE

Bibliotek har en styrka i att dra många olika typer av människor och det finns stor potential att använda ytor utanför bibliotekets väggar för att skapa en förlängning av biblioteket som läroplats och mötesplats. Biblioteken kan få ytterligare funktion genom att arbeta med rumsskapande växtlighet, sittplatser och utrymmen för olika aktiviteter. Bibliotek är unika i sitt slag då de är de enda offentliga platserna inomhus som inte kräver någon form av konsumtion. Genom att skapa möjligheter för besökarna att även kunna använda bibliotekets direkta utemiljö som en del av institutionen kan man förlänga bibliotekets funktion som publikt rum även utomhus.

Utemiljön kan även fungera som en plats som på flera sätt främjar hållbar omställning och visar på goda exempel. Detta kan göras genom att arbeta med genomsläppliga ytor som grus istället för asfalt, plantera fler träd som kan skänka skugga och skapa boplatser åt insekter och djur, plantera växter som blommar under hela säsongen som gynnar pollinerare. Fokusera på torktåliga växter som inte kräver mycket vatten och försök även ta hand om så mycket regnvatten som möjligt.

Kolla över vilka ytor som finns tillgängliga, kanske finns plats för ett grönt tak eller odlingslådor på ytor som annars inte används till något. Försök använda hållbara material och ta reda på vilka material som redan finns på platsen, kanske finns något som kan användas till att skapa odlingskärl eller andra strukturer av. Insatserna behöver inte fixa hela problematiken med regnvatten eller biologisk mångfald. Men den kan ha en symbolisk och pedagogisk funktion genom att det tar plats på ett bibliotek. Det första steget är att prata med fastighetsägaren och ta reda på vem som sköter platsen idag, förklara vilka möjligheter det finns med att utveckla platsen och försöka involvera och engage-

ra fastighetsägaren att investera och se värdet av utvecklingen. En möjlighet är att samarbeta med olika föreningar, verksamheter och grupper. Börja i liten skala och våga testa, inget är för litet att pröva och att börja smått är bättre än ingenting alls.

Stora växter inomhus skapar rumskänsla och ett lugnare intryck samt ramar in och bildar rum. Inomhusväxter kan fungera som katalysatorer för att väcka intresse för grönska och natur, och den inomhusmiljö de erbjuder öppnar upp möjligheter att experimentera med och visa upp exotiska arter. Bibliotek kan även fungera som en plats för utbyte av växter genom att möjliggöra delning av sticklingar, frön eller hela växter.

Växttips

- Ekologiska grönsaker: Att odla egna grönsaker som tomater, morötter, bönor och sallad är ett enkelt och effektivt sätt att minska klimatpåverkan och främja hållbarhet.
- Bärbuskar: Hallon, smultron och jordgubbar är lätta att odla och är spännande för barn att plocka.
- Medicinalväxter: Odla medicinalväxter som kamomill, mynta och lavendel, som kan användas för te och andra hälsosamma ändamål.
- Perenna örter, såsom timjan, rosmarin, och salvia, är lättskötta och kan användas för att krydda mat.
- Växter som gynnar pollinerare: Solhatt, Lavendel, Sälj, Ljung, Kärleksört, Höstaster, Fjärilsbuske, Rosenstav. Flockblommiga växter, såsom dill, koriander, och fänkål. Plantera vårlökar som blommar tidigt på våren då det annars är ont om mat.

Hydroponisk odling, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nicolas Keller

Grönsaksodling, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Lisa Magnusson

/ Nivå 2 - Informera

Olika typer av information kan fungera som ett sätt att uppmuntra besökare att ta del av diverse hållbarhetsämnen. Under projektet Gröna Biblioteket på Garaget i Malmö användes biblioteket för att visa upp exempelvis mask-kompost, hydroponisk odling och svampar odlade på böcker.

/ Informera

MEDIA

Bibliotek arbetar aktivt med att ha uppdaterade böcker och annan media inom olika ämnen som på olika sätt rör hållbarhet som hållbar stadsutveckling, klimatsmart mat, odling och självhushållning. Genom att arbeta med att synliggöra relevant media så kan besökare upptäcka nya böcker, serier och filmer. Man kan till exempel utgå från olika teman eller hållbarhetsmål och under olika perioder lyfta olika slags media. En idé kan vara att använda synligt placerade bokhyllor eller skapa en ny plats dedikerad till detta ändamål.

Ämnen och sökord för beställning av ny media

Permakultur, självhushållning, DIY, low-tech, hantverk, slöjd, små- och storskalig odling, politisk ekologi, ekokritik, miljöhumaniora, antropocen, mykologi och svampodling, matförädling, delningsekonomi, hållbar stad, ätbara växter, sapmi, nerväxt, frugal.

UTSTÄLLNINGAR

Låt biblioteket vara en plats där andra tar plats. Bibliotek kan organisera tematiska utställningar för att visa upp hållbarhetsrelaterade projekt och idéer. Utställningarna kan inkludera prototyper, informationstavlor, bilder och interaktiva element som engagerar besökarna. Genom att visualisera hållbarhetslösningar och exempel på framsteg kan biblioteket inspirera och uppmuntra besökarna att tänka mer hållbart i sina egna liv.

KOMMUNICERA

Biblioteket kan kommunicera aktivt med besökarna genom olika kanaler som anslagstavlor, broschyrer, presentationer och sociala medier. Genom att lyfta fram hållbarhetsrelaterade evenemang, tips och information kan biblioteket öka medvetenheten och intresset för hållbarhet. Man kan också erbjuda guidade turer eller föreläsningar där experter eller intressanta föreläsare delar sin kunskap och erfarenhet inom hållbarhetsområdet. Kanske finns det någon lokal förening som arbetar med att utbildade civila om hållbara livsstilar som kan tänka sig att använda biblioteket som en plattform för att nå ut?

Bibliotek kan även själva producera och dela informationsmaterial och tips om hållbarhet med besökarna. Det kan vara i form av broschyrer, handböcker, artiklar eller digitala resurser. Genom att tillhandahålla konkreta råd och praktiska tips kan biblioteket hjälpa besökarna att integrera hållbara vanor och val i sina liv.

Visa upp exempel!

Bibliotek kan användas som en plattform för att visa upp olika exempel på hållbar praxis. Besökare kan exempelvis få möjligheten att lära sig om bland annat maskkompost, hydroponisk odling och svampodling.

Dessa prototyper kan vara många olika saker som väcker nyfikenhet och intresse. Prototyperna placeras synligt på olika ställen i biblioteket tillsammans med tillhörande informationstext.

Informationstext, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nizar Keblawi

Litteratur och svampodling i gamla böcker, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nizar Keblawi

/ Nivå 3 - Inspirera och aktivera

Inspirera och aktivera betyder att man går från passiv informationsspredning genom media och informationsmaterial, över till en mer aktiv process där bibliotekets besökare blir delaktiga och får möjlighet att testa. Det finns flera format för att aktivera eller inspirera besökare och genom att göra något aktivt där flera sinnen används ökar möjligheterna till förståelse.

KREATIV VERKSTAD OCH WORKSHOPS

Praktiskt arbete inom ett ämne kan göra ämnet mer tillgängligt och lättförståeligt. Dessutom kan det minska olika hinder, såsom språkbarriärer eller funktionsvariationer. Genom att erbjuda besökare möjligheten att prova olika metoder och material, samt utforska specifika teman och hållbarhetsmål, blir ämnet mer engagerande. Verkstäder och workshops kan arrangeras både inomhus och utomhus. Det ger även möjlighet att använda material som annars skulle slängas, till exempel papper, tidningar och konservburkar eller att använda spillmaterial från byggfirmor eller liknande. Genom kreativa verkstäder och aktiviteter som involverar kroppen eller händerna skapas en gynnsam miljö för att starta samtal och för att deltagaren ska komma ihåg eller ta med sig något från aktiviteten.

Tips på Kreativa verkstäder

- Bygg ett mini-utebibliotek av spillvirke
- Matsvinnspizza- Möjlighet att använda rester från ev. café
- Återbrukspyssel (ex inför jul, påsk) - använd material som annars kastas/sorteras
- Odlar mikrogrönt
- Så kärnor från frukt och grönsaker
- Testa växtfärgning
- Så och plantera pollinatörsvänliga växter
- Odlar svamp
- Konservera och torka grönsaker och frukt
- Rena vatten
- Skapa nytt papper av gammalt
- Skräpplockning
- Snickarskola

SKOLVERKSTÄDER

Verkstäder som riktar sig till skolelever utgör en utmärkt möjlighet för elever att möta och arbeta med hållbarhetsteman och hållbarhetsmål. I dessa verkstäder kombineras praktiska och teoretiska inslag med fokus på elevernas aktiva deltagande. Genom att samarbeta med lokala skolor och förskolor kan man erbjuda bokningsmöjligheter för dessa verkstäder.

Teman för skolklasser

Mat och Jag: I denna verkstad tar vi upp frågor som rör hållbarhet och mat. Vi funderar kring var olika livsmedel kommer ifrån, på vilket sätt maten är del av en hållbar jord och hur vi kan äta mer klimatsmart.

Min hållbara stad: I denna verkstad får eleverna utforska hur de skulle vilja bygga sin egen hållbara stad. Vi tar upp ämnen som transport, energi, skräp, bostäder och natur och bygger tillsammans en modell av hur vår hållbara stad skulle kunna se ut.

Andra ämnen och material kan finnas på hemsidan av olika sorters organisationer: tex naturskyddsföreningen och lokala återvinningsorganisationer.

Möbelbygge av gamla EU-pallar och bildäck, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nicolas Keller

Odlingsverkstad, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nicolas Keller

DIALOGVERKTYG

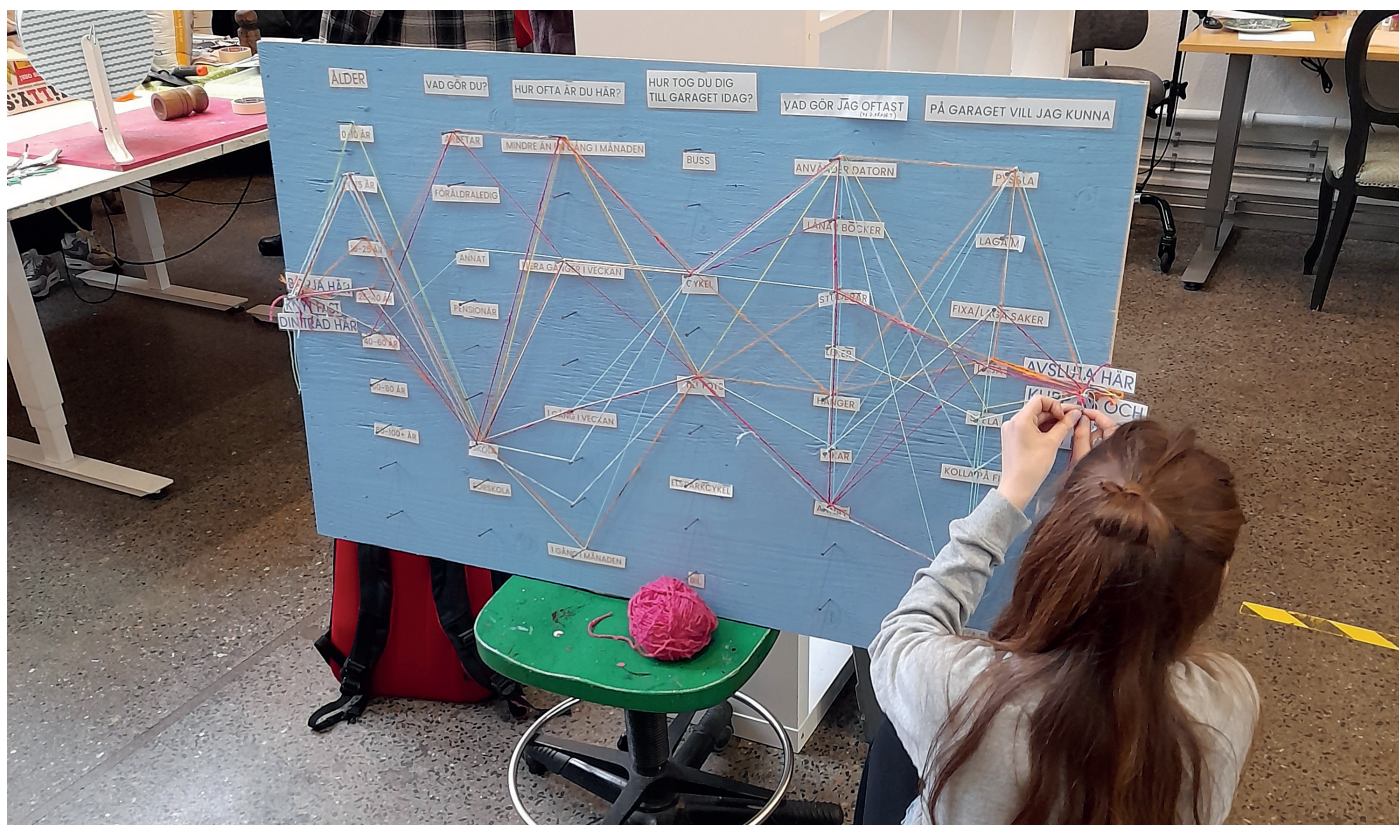
I omställningsarbetet är det värdefullt att arbeta tillsammans med besökarna och att försöka inkludera dem i bibliotekets utveckling. För att undersöka besökarnas intressen och ta reda på vilken typ av information och kunskap de önskar ha mer av kan man använda sig av olika kreativa undersökningsmetoder. Metoderna ger inte bara värdefull information, utan kan även vara effektiva och roliga verktyg för att utvärdera aktiviteter, workshops och utställningar som har ägt rum på biblioteket, eller fungera som en interaktiv del av en aktivitet. Svaren kan ligga till grund för att utforma framtida aktiviteter på ett sätt som passar bibliotekets besökare. Det är värt att notera att dessa verktyg kan vara relativt självständiga men kräver ändå en viss nivå av förberedelser.

Det finns flera kreativa metoder att använda för att skapa dialog med bibliotekets besökare. En metod är att utvärdera genom att placera bilder på en vägg från till exempel en tidigare utställning på biblioteket och låta besökarna sätta klistermärken

på dem, där ett rött klistermärke kan representera en dålig idé och ett grönt klistermärke en bra idé.

Ett annat alternativ är att besökarna kan rösta på något genom att sätta svarsalternativ på genomskinliga behållare. Besökarna röstar genom att lägga till exempel en pingisboll, papper eller liknande i den behållare vars svarsalternativ de vill rösta på.

Vill man göra röstningen än mer interaktiv kan en storskalig enkät skapas. Detta görs genom att ta en stor träskiva och sätta upp frågor eller påståenden högst upp. Sedan fästs svarsalternativ i en rad under frågorna och en spik spikas fast (men inte helt islagen) vid varje svarsalternativ. Låt besökarna knyta en tråd runt spikarna vid det svarsalternativ som passar dem för att sedan dra tråden till svaret på nästa fråga. Besökarnas trådar skapar både ett fint mönster på skivan och det är lätt att utläsa populära svar. Andra exempel kan vara att använda sig av frågesporter, enkäter med visuella inslag, spel eller ytor för brainstorming.

Kreativ enkätmetod, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nicolas Keller

Att byta saker med varandra är ett enkelt och roligt sätt att minska sin konsumtion. Foto: Nicolas Keller

DELNINGSEKONOMI

Bibliotek är redan en arena för delningsekonomi med böcker, datorer, tidningar, möjlighet till utskrift, film och annan media. Möjligheten att låna, hyra saker och tjänster av varandra bidrar inte bara till en mer hållbar ekonomi utan även till en gemenskap och social hållbarhet.

Delningsekonomi är ett viktigt verktyg för en rättvis omställning då det inte exkluderar människor med begränsade resurser och bibliotek har stor potential att utöka sin delningsekonomi där man kan använda arenan till att dela fler saker. Här kan man med fördel ta in utomstående och lokala aktörer som kan bidra med sin expertis, exempelvis cykelreparatörer eller odlingsinitiativ. Bibliotek kan antingen upplåta en fast plats för självgående montrar eller anordna specifika aktiviteter.

Delningstips!

Var går gränsen för vad man kan dela på ett bibliotek? Kan man dela:

- Verktyg
- Sticklingar och växter
- Kläder
- Fröer
- Mat och kryddor
- Utsorterade böcker och tidningar
- Lådcyklar
- Konstnärsmaterial, penslar, färg m.m
- Friluftsutrustning
- Spel
- Sportutrustning

/ Inspirera och aktivera

DELNING - FLER GODA EXEMPEL!

Library of Things

Bibliotek Garaget, Malmö

Biblioteket Garaget i Malmö jobbar med konceptet Library of Things. Idén är att besökare inte bara kan låna böcker och litteratur men också andra vardagsprylar. Det kan vara saker som verktyg, kontorsredskap, odlingsredskap och mycket annat. Bibliotekets samling av saker kan anpassas efter plats och behov från den lokala användargruppen. Verktyg brukar vara väldigt populära eftersom de är kostsamma att köpa in och i regel används få gånger. Att dela på verktyg sparar inte bara resurser men stärker också människor i deras eget skapande och handlingsförmåga då steget att testa att göra saker själv inte är lika stort om en stor investering kan undvikas.

Foto: Lisa Magnusson

Foto: Nicolas Keller

Sticklingsbyte

Bibliotek Garaget, Malmö

Med ett par bord och lite marknadsföring kan man skapa många olika bytesevents. Till skillnad från loppisar är dessa gratis och man behöver inte konsumera. På Bibliotek Garaget testades sticklingbyte eftersom det fanns många odlingsintresserade besökare och många växter i biblioteket som stickling kunde tas från. Eventet annonserades med enkla affischer och genom sociala medier och besökare kunde lämna och ta med olika växter hem. Denna typ av event går lätt att anpassa till flera olika ämnen så som böcker, musik, kläder, verktyg och mycket annat.

Fröbibliotek

Sundby bibliotek, Köpenhamn

Ett fröbibliotek är ett enkelt sätt att göra odling mer tillgänglig och sänka tröskeln för besökare att börja intressera sig för gröna frågor. Principen är väldigt enkel och har använts på många bibliotek tidigare. Ett fröbibliotek kan enkelt skapas genom att ordna en plats, till exempel ett skåp eller låda där besökare kan hämta och lämna egna frön. Frön kan köpas in, komma från besökare, eller organisationer som stöttar idén som odlingsföreningar. Ett fröbibliotek fungerar bäst om det finns ett sorts system på hur mycket fröer folk får ta med samt ett system för hur fröbiblioteket fylls på. Fröpåsar kan göras av kaffefilter eller tidningspapper.

Foto: Nicolas Keller

Foto: Nicolas Keller

Hygienprodukter för hemlösa kvinnor

Heinrich Böll Bibliothek, Berlin

På bibliotek i Tyskland finns ett system för offentliga insamlingar av hygienprodukter för hemlösa kvinnor som heter Social Period. Insamlingen ställs upp på offentliga platser som bibliotek och besökare kan enkelt lämna och hämta produkter. En sådan insamling är enkel att sätta upp, gärna på en diskret plats som exempelvis nära toaletter, med en tydlig beskrivning att man kan lämna och ta.

/ Inspirera och aktivera

GE PLATS ÅT ANDRA

Ge plats till vetenskapliga aktörer och nya forskningsresultat. Universitet, högskolor och andra aktörer har oftast vetenskapskommunikation i sin uppdragsbeskrivning och är intresserad av att hitta nya samarbetsformer för att nå ut med sina resultat till nya målgrupper, här kan bibliotek vara en arena för att nå en bredare målgrupp.

Konceptet "Campfire & Science" tar forskare och andra tillsammans ut i naturen där forskaren avslappnat berättar om sina resultat. Kanske finns det en möjlighet för ett liknande koncept i biblioteket? Experimentera med egna format som tillåter att forskning och allmänheten kommer i kontakt under ett event som tillåter en avslappnad, öppen och familjär stämning. Varför inte kombinera det med en annan sorts aktivitet som exempelvis stickning, fika med mera.

Repair café hjälper besökare laga sina egna elektroniska prylar, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nicolas Keller

/ Nivå 4- Kompetensutveckling

Att främja hållbarhetsarbete inom biblioteksverksamhet kräver långsiktighet och tydliga mål. Hållbarhet är inget projekt som kan avslutas efter en viss period. Att bilda arbetsgrupper, kompetensutveckling, kartlägga strukturer och arbetsuppgifter är några tillvägagångssätt för att gynna en hållbarhetskultur inom verksamheten.

/ Kompetensutveckling

ETT LÅNGSIKTIGT ARBETE

Omställningen mot ett hållbart samhälle är mer ett maraton än ett sprintlopp. I en optimal situation kan arbete inom biblioteksverksamhet fungera som en långsiktig satsning för hållbarhetsarbete som i sin tur kan spela stor roll för omställningen i stort. Här spelar långsiktigheten stor roll och en målsättning kan vara att sträva mot att inkludera hållbarhetsarbete i årsplaneringen och sätta tydliga mål. Det är bättre att satsa på flera mindre steg som bygger upp och blir långsiktiga än större projekt som avslutas efter ett halvår. Precis som att hållbarhet inte är ett mål som checkas av utan ett icke färdigutvecklat och utforskande ämne. Nya lösningar och problem upptäcks ständigt och nya tekniker och metoder hittas.

TILVÄGAGÅNGSÄTT

Arbetsgrupp: Starta upp en arbetsgrupp som sätter mål och visioner för arbete med till exempel utvalda hållbarhetsmål. Vilket engagemang finns redan i arbetsgruppen och på arbetsplatsen och vilka ämnen intresserar och brinner folk för? Börja med att fokusera på dessa frågor.

Kompetensutveckling: Hållbarhetsämnet är i ständig utveckling. Genom att skapa tillfällen för fortsatt lärande kan bibliotekspersonal själva vidareutveckla konceptet och hålla sig uppdaterad med vad som sker inom forskning, civilsamhälle, olika rörelser och trender. Upprepade tillfällen för seminarier och föreläsningar kring olika aspekter och angreppssätt för personal att ta del av kontinuerligt kan öppna upp nya arbetssätt och idéer. Det kan till exempel vara korta frukostseminarier som är lätta att ta del av och kombinera med andra arbetsuppgifter. Frukostseminarierna kan arrangeras tillsammans med universitet, folkhögskolor, miljöorganisationer och andra aktörer och

är med fördel digitala för att möjliggöra en bred spridning. Kompetensutveckling kan också ske genom studieresor och studiebesök till såväl andra bibliotek som andra typer av platser där exempelvis delningsaktiviteter, gemensamt skapande, arbete med människor med mera tar plats. Studieresor kan även fungera som tillfällen för teambuilding och att göra något tillsammans istället för att ha ett vanligt möte eller jobba med de ordinarie arbetsuppgifterna.

Se till att tidskrifter från olika rörelser och miljöorganisationer är på plats i personalrum för att inspirera och uppmuntra. Några exempel på är Naturskyddsföreningens tidskrift, Landets fria, Syre, Miljötidningen, Tidningen åter, Illustrerad Vetenskap, Forskning och Framsteg med flera.

KARTLÄGGNING AV STRUKTURER OCH ARBETSUPPGIFTER

Ett sätt att synliggöra vad som redan görs inom verksamheten och samtidigt se var det finns möjligheter till förbättring är att kartlägga hela arbetsgruppens officiella och inofficiella arbetsuppgifter. Genom att få syn på vad alla faktiskt gör kan man se vilka delar där hållbarhetsaspekter enkelt kan vävas in. Detta visar också det stora jobb biblioteken redan gör inom ämnet.

VID NYANSTÄLLNING

I jobbannonsen kan man understryka att man söker folk med kunskap eller utbildning i ett relevant ämne och/eller som är intresserad av att driva frågor kring hållbarhet. Var tydlig i arbetsbeskrivningen att arbete med hållbarhet genomsyrar hela verksamheten.

Kartläggning av arbetsuppgifter

Bibliotek Garaget, Malmö

Under projektet Hållbar höst på bibliotek Garaget användes en kartläggningsmetod som baserades på en matris som fylldes av personalen. I matrisen dokumenterade personalen sina arbetsuppgifter för en dag, en vecka, en månad och ett år. Arbetsuppgifterna kategoriseras också efter sammanhang och kontext: arbetsgrupper/externa möten, officiella arbetsuppgifter, inofficiella arbetsuppgifter, uppgifter som utförs om det finns tid, samt uppgifter som personalen skulle vilja ägna sig åt mer.

Efter dokumenteringen av arbetsuppgifterna visualiserades dessa grafiskt genom att de anställda fick markera sina arbetsmönster med hjälp av olikfärgade trådar. Syftet med kartläggningen var att skapa en överblick över befintliga arbetsstrukturer och identifiera områden i verksamheten där det finns möjlighet att integrera hållbarhetsarbete utan att arbetsbelastningen blir för tung för personalen.

Kartläggning arbetsuppgifter, Bibliotek Garaget, Foto: Nicolas Keller

/ Nivå 5- Mötesplats för medskapande samhällsförändring

Den femte nivån av bibliotekspyramiden handlar om bibliotekens roll i att möta komplexa utmaningar genom demokratiska, deltagande och öppna processer. Detta har de möjlighet att göra genom att vara öppna platser som skapar plats för möten mellan civilsamhälle, organisationer, aktivister, beslutsfattare såväl som arenor för besökarna att testa, utforska och lära tillsammans.

/ Mötesplats för medskapande samhällsförändring

SOCIAL OCH PEDAGOGISK ODLING

Genom att arbeta med social och pedagogisk odling kan man väcka intresse och nyfikenhet samt stärka kunskapen om var maten kommer ifrån och hur kretsloppet fungerar. Att odla tillsammans med främst barn och ungdomar gör det möjligt att skapa ett intresse för naturen och växterna. Det händer något med en person om de får möjlighet att känna, lukta, smaka och arbeta med händerna. Arbetet kan utföras av ordinarie personal eller i samarbete med externa föreningar, koloniområden, studentgrupper eller odlingsgrupper. I stadsområden kan det även finnas förskönings- och planteringsföreningar.

Utformningen av odlingar och grönområden kan variera på olika nivåer. Som en enkel start kan gamla plastburkar, koppar, krukor eller liknande användas som odlingskärl. Börja med snabbväxande och lättskötta grödor som bönor eller ärtor. Kanske finns en liten gräsyta eller andra utrymmen där upphöjda lådor för odling, träd eller annan grönska kan placeras. Trots att platsen och verktygen är små är det viktigt att komma igång och testa. Fysiska förändringar både inom och utanför biblioteket visualiserar och konkretiserar den förändring som pågår och kan hjälpa besökare att utveckla sina idéer om vad som hör hemma på ett bibliotek. Det kan också inspirera människor att starta sina egna odlingsprojekt. Ett enkelt alternativ, särskilt roligt och intressant för barn på grund av dess snabbhet, är att odla skott. Det är både plats- och tidsbesparande och det finns många olika skott i olika färger och former som blir spännande att se växa upp och ger utrymme för diskussion om grödors tillväxt och ursprung.

För inomhusmiljöer kan hydroponisk odling, det vill säga odling i vatten utan användning av jord, vara ett sätt att väcka intresse och nyfikenhet för alternativ matproduktion. Processen kan vara tidskrä-

vande, men det finns många olika sätt och nivåer att utföra den på. Det sträcker sig från att använda återbruksmaterial som gamla plastburkar till mer avancerade system. Fördelen med hydroponisk odling är att man inte behöver bekymra sig om jord, vilket resulterar i mindre smuts, något som kan vara avgörande om man vill odla inomhus.

MÖTESPLATSER

Sittplatser inomhus och utomhus spelar särskild roll för att människor ska kunna använda platsen och mötas. Sittplatser utomhus ska gärna finnas i såväl soliga som skuggiga lägen, med fördel har en bra sittplats något slags skydd i ryggen som omsluter. Det är mycket positivt om platsen bjuder in och möjliggör aktivitet, det kan vara en scen, en samlingsplats, en trappa eller annan struktur där många får plats. Sådana platser kan användas som samlingsplatser för grupper, utepedagogik, föreställningar och event. På så vis skapas fysisk form som människor kan samlas kring, som kan öppna upp för samtal, diskussion och vidareutveckling. Mötesplatser utomhus är dessutom i de flesta fall inte bunden till bibliotekets öppettider utan är en plats som alltid är öppen för användning.

Mobil verkstadsbänk på hjul, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nicolas Keller

Bibliotekets besökare undersöker komposten, Bibliotek Garaget, Malmö. Foto: Nicolas Keller

/ Mötesplats för medskapande samhällsförändring

PLATSER FÖR SKAPANDE

Öppna ytor, bord och bänkar och markmaterial som tillåter skapande möjliggör för olika event, workshops och andra aktiviteter att ta plats i och utanför biblioteket. Platser som förenklar och möjliggör skapande kan stärka möjligheterna att inspirera och inkludera besökare. Platser för skapande behöver inte alltid vara fyllda med dyra maskiner och 3D-skrivare utan det kan handla om symaskiner, saxar och lim. Återbruksmaterial, som till exempel toarullar, kartonger och gamla affischer, kan tas från från bibliotekets egen verksamhet.

UTSTÄLLNINGAR OCH PROTOTYPER

Ytterligare en aspekt är att arbeta med utställningar på biblioteket eller i utemiljön som är öppna dygnet runt. Här kan olika organisationer eller climate assemblys bjudas in. Det är också spännande att experimentera med olika utomhusaktiviteter, såsom utomhusbibliotek, maskkompostering, delade verktyg och liknande. Skapa utrymme för evenemang, utställningar och prototyper inomhus. Organisationer kan inbjudas att hålla utställningar eller evenemang. Det är positivt om utrymmet är flexibelt och enkelt att möblera om för att passa den aktuella aktiviteten, så att det går att skapa utrymme för föreläsningar, paneldebatter, filmvisningar, workshops eller andra evenemang.

CLIMATE ASSEMBLIES

Climate assemblies är en form av medborgardeltagande som syftar till att involvera allmänheten i beslutsfattandet om klimatförändringar och andra miljörelaterade frågor. Det är en demokratisk process där en representativ grupp medborgare samlas för att diskutera och ge råd om politik och åtgärder relaterade till klimatförändringar och miljöfrågor.

Climate assembly-metoden har använts i flera länder runt om i världen för att involvera medborgare i klimatpolitik och beslutsfattande. I Storbritannien organiserades Climate Assembly UK under 2019-2020. Det bestod av 108 slumpmässigt utvalda medborgare som representerade olika åldrar, kön, etniciteter och geografiska områden. De träffades för att diskutera och ge råd om åtgärder för att nå nollutsläpp av växthusgaser 2050. Resultatet användes för att påverka regeringens klimatpolitik.

I Frankrike genomfördes "Convention Citoyenne pour le Climat" (Borgardemokratiskt klimatkonvent) under 2019-2020. Där samlades 150 slumpmässigt utvalda medborgare för att utveckla förslag till åtgärder för att minska landets koldioxidutsläpp. Många av deras förslag antogs av regeringen.

Tips hur bibliotek kan stötta climate assemblies

- Mötesplats och debatter: Biblioteket kan vara en plats för klimatdebatter och möten där allmänheten kan diskutera och formulera åsikter för politiker.
- Informationsutbyte: Biblioteket kan erbjuda aktuell information om klimat och hållbarhet genom böcker och expertföreläsningar.
- Workshops för medvetenhet: Biblioteket kan organisera workshops för att öka medvetenheten om klimatförändringar och främja aktivt deltagande.
- Lokala samarbeten: Biblioteket kan samarbeta med lokala miljöorganisationer för att främja klimatkussioner och evenemang.
- Stödja demokratiskt deltagande: Biblioteket kan stödja demokratiskt deltagande genom att låta allmänheten uttrycka sina åsikter till beslutsfattare.

10) Reduce inequalities -
Reduce inequality within
and among countries.

- Specific collection about the topic.
- Exhibitions about the topic.
- Library services free of charge (for people in financial difficulty).
- Digital inclusion (teach users to work on a computer and on the internet).
- Language meetings for immigrants (to break the language barrier).
- Welcome space (with folders and information about the city, cultural events, courses, etc).
- Social integration (library as a space to know new people and discuss about life topics).
- People with disabilities (accessibility, large print books, braille books, talking books, adaptive keyboards, adjustable desk, shelves reachable from a wheelchair, Clear signs, etc).
- LGBT (Celebration of Pride's dates, trans storytelling, a specific collection about the topic, talks, etc).
- Information literacy (workshops, courses, etc).
- Adult literacy (workshops, lectures, courses, etc).
- Ethnic and cultural diversity (workshops, lectures, talks, etc).
- Religion diversity to fight against
- Other.

/ Resurssidor

Kommande sidor innehåller organisationer och aktörer som det kan vara bra att ha koll på och hålla sig uppdaterad kring för eventuella samarbeten med mera. Det finns också tips kring extern finansiering.

/ Resurssidor

FINANSIERING

Projektmedel: Europeiska regionala utvecklingsfonden, Regionstöd- stöd till biblioteksutveckling. Även statliga och kommunala myndigheter kan erbjuda bidrag och finansieringsprogram.

Mikrofinansiering: för att få in en extra slant för små projekt kan man exempelvis sälja gamla böcker eller införa solidaritetskronor på kaffe.

Sponsring: Fråga organisationer om att sponsra er med exempelvis prototyper och material. Under projektet blev vi sponsrade av Growpipes för den hydroponiska odlingen.

Extra hjälp: För att få ett par extra händer till event eller projekt kan man leta efter volontärer på till exempel volontärbyrå eller höra med arbetsförmedlingen. Man kan också öppna upp för besökare att hjälpa till.

Externa aktörer: Bjud in odlingsnätverk och andra nätverk, Daglig verksamhet eller lokala föreningar.

ATT HÅLLA KOLL PÅ!

Energimyndigheten

Länsstyrelsen

Naturvårdsverket

Livsmedelsverket

Boverket

Din kommuns hemsida

FLER RELEVANTA ORGANISATIONER

Arctic Council: <https://arctic-council.org/>

Svenska Samernas Riksförbund: <https://sapmi.se/>

Sametinget: <https://sametinget.se/>

Fridays for Future: <https://fridaysforfuture.org/>

Libraries for Future: <https://libraries4future.org/en/>

ENSULIB: <https://www.ifla.org/units/environment-sustainability-and-libraries/>

Drawdown Project: <https://drawdown.org/>

Håll Sverige Rent: <https://hsr.se/>

PUSH Sverige: <https://pushsverige.se/>

Institutet för nerväxt studier: <https://degrowth.se/>

Stockholm Resilience Center:

<https://www.stockholmresilience.org/>

Jordens Vänner: <https://jordensvanner.se/>

WWF: <https://wwf.se/>

Greenpeace: <https://greenpeace.org/>

350: <https://350.org/>

Klimataktion: <https://klimataktion.se/>

Naturskyddsföreningen:

<https://naturskyddsforeningen.se/>

Fältbiologerna: <https://faltbiologerna.se/>

Klimatpsykologerna: <https://klimatpsykologerna.se/>

Agroforestry Sverige: <https://agroforestry.se/>

Reformaten: <http://reformaten.com/>

Permakultur Sverige: <https://permakultur.se/>

Ekopedagogiska Föreningen Sverige:

<https://ekopedagogik.wordpress.com/>

Våra Barns Klimat: <https://varabarnsklimat.se/>

Framtidsjorden: <https://framtidjorden.se/>

Matsvinnet: <https://matsvinnet.se/>

Repair Cafe: <https://www.repaircafe.org/en/>

IFLA Story Map: <https://librarymap.ifla.org/stories>

Foto: Lisa Magnusson